

Viladecans, 1915. L'herència de Magdalena Modolell

Jaume Lligades Vendrell

Viladecans: Grup Tres Torres, 2011

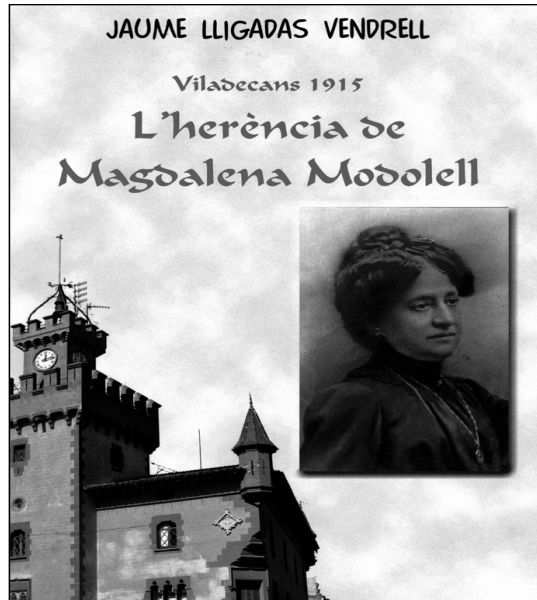
resenyes

XAVIER CALDERÉ I BEL

L'estudiós Jaume Lligadas ens endinsa amb el llibre *Viladecans 1915. L'herència de Magdalena Modolell* en les confrontacions polítiques, ideològiques i socials d'aquest municipi del Delta del Llobregat, en les primeres dècades del segle xx. I ho assoleix, de forma reeixida, mitjançant una anàlisi detallada d'una de les qüestions que més van determinar la dinàmica interna de Viladecans al llarg d'aquesta època: el litigi de l'herència de la propietària barcelonina Magdalena Modolell i Freixas, traspasada en la seva casa-palau de la vila, l'any 1915.

El llibre s'inicia tot informant sobre quina era la significació real de la família Modolell a Viladecans. Una nissaga de pares de Sarrià que va adquirir, l'any 1785, un conjunt nombrós de terres de la vila, a més d'una casa unida amb una torre de guaita ubicada a tocar del Camí Ral, al seu pas pel poble; un edifici que, el 1892, va ser remodelat per la mateixa família propietària fins al punt de convertir-lo en un palau d'estil modernista que encara avui es pot admirar i que a partir de l'any 1920 esdevingué la Casa de la Vila, seu de l'Ajuntament. De la compra que va realitzar Bernat Modolell i Ravella, a finals del segle xviii, el patrimoni va passar a Pau Modolell i Negrevernís i, d'aquest, a Joaquim Modolell i Torres, pare de la darrera propietària, Magdalena Modolell i Freixas.

De la destacada petjada dels Modolell a Viladecans, l'autor de l'estudi es deté en la biografia i en l'espai ideològic de Magdalena Modolell, caracteritzat per un pensament profundament pietós catòlic; unes posicions per força conservadores que es reforçarien encara més després del seu matrimoni, l'any 1883, amb l'advocat i



periodista Jaume Nogués i Taulet. Sobretot, aquest darrer personatge —articulista d'*El Correo Catalán*, benefactor de les obres pies i amant dels corrents culturals de la Renaixença— esdevindrà un dels destacats defensors del pensament integrista proper al carlisme barceloní i seguidor de les consignes de la jerarquia catòlica menys socialment oberta de l'època, especialment en la del que seria futur bisbe de Barcelona Salvador Casañas.

La influència ideològica, política i social del matrimoni Nogués-Modolell a Viladecans es deixaria sentir amb força durant els darrers quinze anys del segle xx i fins a l'any 1906, data en la qual es produiria la mort de Jaume Nogués, o encara més, fins al 1915, data de la mort de Magdalena Modolell. Durant aquesta època, el màxim valedor del pensament del matrimoni fou el mossèn local Andreu Samaranch, que, a més de compartir el mateix pensament integrista de Jaume Nogués i Magdalena Modolell, l'unia amb un tarannà fortament bel·ligerant amb tot allò que suposés lliure pensament, sospita de presència de la maçoneria, laïcisme, republicanisme, progressisme o, fins i tot, regionalisme de signe conservador; un pensament que el faria enemistar amb bona part del veïnatge de Viladecans el qual, fins i tot, va engegar una recollida de signatures amb l'objectiu d'iniciar una remoció del mossèn adduint *odium plebis*, l'any 1905, a conseqüència de la decisió del mossèn de vendre l'antic altar de l'ermita de Sales.

Amb tot, amb la mort de Magdalena Modolell, sense descendència, l'any 1915, mossèn Andreu Samaranch —nomenat en el testament de la finada un dels marmes-

sors més rellevants— esdevindrà el màxim defensor dels drets de l'Església sobre els aspectes patrimonials i jurídics de l'herència de la rica propietària barcelonina i en aquest procés es veurà enfrontat tant a les posicions de lliure pensament del veí Josep Carreras Reguant —defensor de les cerimònies civils, a la vila—, dels diversos ajuntaments locals de signe republicà federalista seguidors de Ribaudonadeu, de l'impuls del regionalisme catalanista que actuava al dictats del diputat Josep Bertran i Musitu i, fins i tot, de les postures conciliadores dels altres marmessors eclesiàstics de l'herència mateixa.

A més, tota aquesta tensió de pensaments i interessos locals se situa en un moment determinat pels successos de Setmana Tràgica, on l'impuls recristianitzador del mossèn local és ben explícit —a instàncies de la jerarquia catòlica mateixa que reacciona davant el perill de contaminació de les idees anticlericals i laïcistes. En el cas de Viladecans, exemples d'aquesta ofensiva integrista seran la pretensió de creació de dues escoles privades conduïdes per congregacions religioses, masculina i femenina— i que s'haurien de situar en propietats de la família Modolell; la creació del Patronat Obrer —convertit en el primer Centre Catòlic del poble— (1912) i en l'aprovació dels estatuts de l'anomenada la Caixa Rural de Viladecans (1913), una cooperativa de consum agrícola lligada a les directrius emanades des de la parròquia i de pensament d'Andreu Samaranch.

En qualsevol cas, l'estudi es deté força en el litigi obert per l'herència de la propietària barcelonina i sobretot en la lluita d'Andreu Samaranch per executar les darreres voluntats de la finada, on destaca la de dedicar els baixos de Can Modolell a seu de la Caixa Rural i el Patronat Obrer; convertir els jardins i el primer pis del palau per a residència dels Salesians que, al seu torn, havien de crear una escola agrària per a nens a la finca de la Parellada, i per altra banda, convertir un altre dels edificis del poble que havia format part del patrimoni dels Modolell —l'anomenat com el Convent del carrer de l'Estrella— en una escola catòlica per a nenes.

La marmessoria de l'herència Modolell es va nomenar en el testament a títol de càrrec i no a títol personal, i va estar formada pel ja citat mossèn de la parròquia de Viladecans, pel canonge penitencier de la catedral de Barcelona, pel rector de la parròquia dels Sants Just i Pastor, pel rector de la parròquia de la Mare de Déu de la Mercè i pel pare prepòsit de la Congregació de l'Oratori de Sant Felip Neri, també de Barcelona. A l'inici va existir una bona sintonia entre Andreu Samaranch i la resta dels marmessors. Tanmateix, només un any després van arribar com a nous marmessors persones que no coneixien la finada i que, per tant, estaven determinats per altres interessos no tan units als objectius del mossèn del poble. L'arribada de Josep Artigas a l'Oratori de Sant Felip Neri, de Gabriel Auguet com a canonge penitencier de la Catedral i de Salvador Baróné com a nou rector de la parròquia de la Mercè de Barcelona

va despertar els recels d'Andreu Samaranch, que va veure en els nous marmessors uns titelles de les voluntats de la Lliga Regionalista de Bertran i Musitu, amb el suport mateix del nou bisbe de Barcelona Enric Reig. Per tot plegat, aviat van començar les desavinences entre Andreu Samaranch i la resta de marmessors, cosa que va suposar, finalment, la remoció del mossèn, el 26 de març de 1917, a petició de nombrosos veïns i de mans del bisbe Reig, i la seva substitució pel religiós vigatà Pere Sala.

De les actuacions posteriors portades a terme pels marmessors de l'herència cal destacar el pacte que s'acordà amb l'ajuntament de Viladecans mateix per la conversió de can Modolell com a Casa de la Vila, cosa que s'assolí el 30 de novembre de 1919, a canvi de la cessió per part de l'administració municipal de l'úsdefruit de les escoles municipals i de la casa del campaner a la parròquia i el lliurament de 15.000 pessetes a la marmessoria de l'herència. Un fet, evidentment, que va conduir automàticament a Andreu Samaranch a presentar una demanda davant del Tribunal Eclesiàstic de Testaments i Causes Pies, en oposició a la cessió del palau a l'ajuntament.

Tot i que el veredicte del Tribunal va invalidar transitòriament la decisió dels marmessors contraris a Samaranch, l'arribada de Josep Miralles al bisbat de Barcelona, el 3 de juliol de 1925, va fer canviar radicalment i de forma gairebé definitiva els esdeveniments. La publicació d'un decret del bisbat el 31 d'agost de 1927 va donar la raó a la majoria dels religiosos marmessors, tot i el vot particular contrari de l'exmossèn de Viladecans Andreu Samaranch, que va morir a Barcelona, el 1934, convençut de l'exercici de traïdoria de tots els marmessors vers l'obra de l'Església i de la voluntat del matrimoni Nogués-Modolell. Altrament, l'ajuntament de Viladecans va agrair els serveis prestats a tots els membres d'aquella marmessoria: el pare Artigas, el canonge Doctor Auguet, els mossens Salvador Baróné i Pere Sala, a més dels bisbes Reig i Miralles, tot incorporant els seus noms al nomenclàtor de carrers del poble, la gran majoria dels quals encara hi continuen sent.

Amb tot aquest seguit d'aportacions, el llibre d'en Jaume Lligadas esdevé una anàlisi —diríem que amena i definitiva— del problema que sorgí arran de la gestió d'aquella herència, cosa que aprofundeix en un aspecte interessantíssim i cabdal de la vida viladecanenca d'inicis de segle xx. Això no obstant, l'estudi, a mode de punta d'iceberg, no deixa —perquè no és aquest el seu objectiu real— entreveure del tot la totalitat de les tensions sociopolítiques locals del poble en aquella època. El llibre sí que serveix, malgrat tot —i aquí rau la seva importància i potència—, per regalar una mica de mel als llavis al ciutadà encuriós i a l'investigador i historiador local interessats a conèixer la història recent de Viladecans, tot pensant quin seria el seu encaix en els espais comarcals i nacional on, molt probablement, tindrien cabuda.